

Sisekaitseakadeemia
Finantskolledž

Aigi Hanimägi

AKTSIISIKAUPADE MAKSUMÄRGISTAMINE JA
SELLEGA KAASNEVAD PROBLEEMID
Lõputöö

Juhendaja:
Enn-Toivo Annuk, kõrgharidus

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal Aktsiisikaupade maksumärgistamine ja sellega kaasnevad probleemid. Töö on koostatud Sisekaitseakadeemias Finantskolledžis 2007 aastal. Töö koosneb 46 leheküljest, millest 42 lehekülge moodustab põhitöö ja 4 lisad. Töös on kasutatud 32 allikat. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja võõrkeelne kokkuvõte on inglise keeles.

Lõputöös kasutatavateks märksõnadeks on aktsiisikaubad ja maksumärgistamise kord, tubaka ja tubakatoodete ning kange alkoholi maksumärk, kange alkoholi maksumärgistamine, kaasnenud probleemid ja võimalikud lahendused. Aktsiisimaksude ja alkoholiaktsiisi laekumine riigieelarvesse ja salaalkoholi osakaalu vähenemine.

Autorit ajendas antud teemal tööd kirjutama asjaolu, et alates 01.07.2006 kehtestati kangele alkoholile maksumärgistamise nõue, mis on kaasa toonud erinevaid probleeme, millele parimaid lahendusi riigi poolt veel otsitakse. Käsitletav teema on seotud maksustamisega ja Eesti riigieelarve täitmisega, puudutades otseselt igat maksumaksjat. Teema on aktuaalne ja ühiskonda puudutav ning autori kui maksuhalduri esindaja aga ka maksumaksja jaoks huvitav.

Antud lõputöös antakse ülevaade aktsiisikaupade valdkonda puudutavatest õigusaktidest ning tutvustatakse aktsiisikaupade maksumärkide ja maksumärgistamise korda, kajastatakse olemasolevaid probleeme ja pakutakse lahendusi. Töös käsitletakse olulisemaid probleeme ja riske, mis on kaasnenud kange alkoholi maksumärgistamisega ja tehakse ettepanekuid maksumärgistamisega seotud õiguslike regulatsioonide paremaks muutmiseks.

Autor otsib uurimustöös vastust küsimustele kas kange alkoholi maksumärgistamine täitis talle seatud eesmärgid ja kas riigieelarvesse laekub täiendavalt prognoositud 50-80 miljonit krooni.

Töös püstitatud eesmärkide saavutamiseks kasutab autor empiirilist uurimismeetodit, mis põhineb eelnevate aastate uurimustööde ja statistiliste andmete võrdlusel ja analüüsil ning intervjuul tunnustatud erialaspetsialistiga.

Olemasolevate õigusaktide kohalduvust ning maksumärgistamise korda analüüsid jõi autor järeltusele, et muuta tuleks alkoholiseaduse neid sätteid, mis reguleerivad maksumärgistamise kohustust ja konfiskeerimise pädevust. Uurimustöö tulemusel järeldas autor, et maksumärk on turvaline, kuid korduvkasutamise vältimiseks tuleb parendada maksumärgi omadusi ja lisada turvaelemente. Töös tehtud analüüsi tulemusel jõi autor järeltusele, et kange alkoholi maksumärgistamine õigustas ennast, sest salaalkoholi osakaal vähenes ja saavutati alkoholiaktsiisi täiendav laekumine.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. AKTSIISIKAUPADE MAKSUMÄRGISTAMINE, PROBLEEMID JA VÕIMALIKUD LAHENDUSED.....	7
1.1 Aktsiisikaupade maksumärgistamist reguleerivad õigusaktid.....	7
1.2 Aktsiisikaupade maksumärgistamise nõue	9
1.3 Aktsiisikaupade maksumärkide kujundused.....	12
1.4 Maksumärkide paigaldamise koht	15
1.5 Aktsiisikaupade maksumärgistamise kord.....	17
1.6 Ülevaade kange alkoholi maksumärgi elektroonilisest infosüsteemist	19
2. PROBLEEMID KANGE ALKOHOLI MAKSUMÄRGISTAMISEL JA VÕIMALIKUD LAHENDUSED.....	22
2.1 Probleemid seoses kange alkoholi maksumärgiga.....	22
2.2 Riigi probleemid seoses kange alkoholi maksumärgistamisega.....	24
2.3 Ettevõtjate probleemid seoses kange alkoholi maksumärgistamisega	31
2.4 Probleem: salaturu maht ei vähene	33
2.5 Uurimustöö tulemused	35
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	41
LISA 1 Intervjuu. Aktsiisikaupade maksumärgistamine	43
LISA 2 Viina Liidu koondtabel. Kange alkoholi müük Eestis 2002-2007 aastal.....	45

SISSEJUHATUS

Aktiisimaksud on tarbimismaksud, millega maksustatakse konkreetseid kaubagruppe. Aktiisid on kaudsed maksud, mis tähendab, et maksukoormust kannab lõpptarbija, kuid maksu kogujad ja maksjad on tootvad ettevõtjad või importijad. Tarbimist maksustatakse toote hinna suurendamise kaudu. Et maksustamise objektiks on üksikud kaubagrupid, otsitakse pidevalt võimalusi aktiisimaksudete tasumisest kõrvale hoidumiseks. See ongi peamiseks põhjuseks, miks on kohaldatav kontroll ja reeglistik selliste kaupade puhul karmim kui tavaliselt¹. Lähtudes eeltoodust võib öelda, et aktiisimaksudete valdkond on väga lai, hõlmates nii maksustamist, kaubandust, kaubavahetust aga ka riigieelarvet, tervishoidu ja keskkonda.

Aktiisiga maksustatakse alkoholi, tubakatooteid ja kütust (edaspidi *aktiisikaup*), vastavalt alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktiisi seadusele (edaspidi *ATKAS*)². Aktiisiga maksustatakse veel pakendeid, mida reguleerib pakendiaktiisi seadus³, aga antud töös seda teemat ei käsitleta. Maksumärgistamist kohaldatakse aktiiskaupadest tubakatoodetele ja alates 01.07.2006 ka kangele alkoholile. Nagu selgus on kange alkoholi maksumärgistamine alles rakendunud, olles seega kõigi osapoolte jaoks uus valdkond. Maksumärgistamisega seoses tekkinud probleemid on osaliselt juba ilmnunud ning olemasolevatele probleemidele lahenduste otsimine veel toimub, mis teeb teema autori arvates huvitavaks.

Autori arvates on aktiisimaksudete juures oluline see, et aktiisid laekuvad täielikult Eesti riigieelarvesse, puudutades nii igat Eesti maksumaksjat. Riigieelarvesse laekunud alkoholi- ja tubakaaktiisist kantakse 3,5% üle Eesti Kultuurkapitalile, sh 0,5% Eesti Kultuurkapitali koosseisu kuuluvale kehakultuuri ja spordi sihtkapitalile⁴. Kütuseaktiisist eraldatakse riigieelarvest tehoiu rahastamiseks vähemalt 75% erimärgistuseta kütuste ja 25% erimärgistatud kütuste⁵ laekumistest.

¹ Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Juura, 429

² ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 1 lg 1

³ Pakendiaktiisi seadus. 01.03.1997 - RT I 1997,5/6,31, RT I 2005,37,288

⁴ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 29

⁵ Teeseadus. 17.02.1999 - RT I 1999,23,377, RT I 2007,15,76, § 16 lg 2

Eeltoodut arvesse võttes võibki öelda, et aktsiisikaupadega seonduv on kogu ühiskonda puudutav ja aktuaalne. Teema olulisust näitab kasvõi valdkonda reguleerivate õigusaktide rohkus, sest pea igal aastal rakendub mõni seaduse muudatus, ilmub uus regulatsioon või tegevust korraldada aitavad juhendid.

Antud töös käsitletakse aktsiisikaupade maksumärgistamise korda, antakse ülevaade maksumärgistamisega seotud probleemidest ja riskidest ning võimalikest lahendustest ja tehakse ettepanekuid maksumärgistamise korra paremaks muutmiseks.

Uurimuses otsitakse vastust küsimusele kas kange alkoholi maksumärgistamine õigustas ennast ja kas prognoositud kange alkoholi maksumärgistamine suurendab riigieelarve tulusid umbes 50-80 miljoni krooni võrra 12 kuu jooksul maksumärkide kasutuselevõttust alates⁶.

Töö eesmärgi saavutamiseks kasutab autor empiirilist uurimismeetodit, mis põhineb erinevatest allikatest kogutud andmete võrdlusel ja analüüsil. Töö aluseks on eelnevate aastate uurimustööd, autori poolt kokku kogutud statistilised andmed ja intervjuu tunnustatud erialaspetsialistiga.

Töö autor tänab kõiki, kes aitasid kaasa uurimustöö läbiviimisel.

⁶ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

1. AKTSIISIKAUPADE MAKSUMÄRGISTAMINE, PROBLEEMID JA VÕIMALIKUD LAHENDUSED

Antud peatükis annab autor ülevaate aktsiisikaupade maksumärgistamist reguleerivatest õigusaktidest, et tekiks ettekujutus uuritavast teemast. Peatükis käsitletakse ATKAS-e sätteid, mis puudutavad aktsiisikaupade maksumärgistamise korda ja nõudeid maksumärkidele ning antakse leitud probleemidele omapoolseid lahendusi. Autor annab ülevaate elektroonilisest kange alkoholi maksumärgi infosüsteemi olemusest ja kasutamise võimalustest.

1.1 Aktsiisikaupade maksumärgistamist reguleerivad õigusaktid

Nagu eelpool sai mainitud maksustatakse aktsiisiga tubakatooteid, alkoholi ja kütust (edaspidi koos *aktsiisikaubad*)⁷. Aktsiisikaupade maksustamisel aktsiisiga on lähtutud järgmistest Euroopa Liidu õigusaktidest. Valdkonda reguleerivad Euroopa Nõukogu direktiiv 92/83/EMÜ, kus on ära toodud alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude struktuur, direktiiv 92/84/EMÜ, milles on alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimäärade alampiirid ja direktiiv 92/79/EMÜ, millega on reguleeritud sigarettidelt makstavate maksude ühtlustamine. Euroopa Komisjoni määrusega 2719/92/EMÜ on kehtestatud ajutises aktsiisivabastuses lähetatud aktsiisikauba saatelehe vorm ja määrusega 3649/92/EMÜ, ajutise aktsiisivabastuseta lähetatud aktsiisikauba saatelehe vorm.

Eestis reguleerivad antud valdkonda peamiselt:

- ATKAS, jõustunud 01.04.2003; RT I 2003, 2, 17
- alkoholiseadus, jõustunud 01.09.2002; RT I 2002, 3, 7
- tubakaseadus, jõustunud 05.06.2005; RT I 2005, 29, 210
- maksukorralduse seadus, jõustunud 01.07.2002; RT I 2002, 26, 150

⁷ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 1 lg 1

Õigusaktidest, mis aitavad paremini korraldada aktsiisikaupadega seonduvat võiks veel nimetada:

- rahandusministri 12 aprilli 2006 aasta määrus nr 25 Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus, tubakatoodete maksumärkide liigid, maksumärkide väljastamise, nendest loobumise ning tubakatoodete maksumärkide lähetamise kord, maksumärkide saatelehe vorm ja selle täitmise kord 01.07.2006; RTL 2006, 36, 632
- rahandusministri 11 aprilli 2006 aasta määrus nr 22 Maksumärkide tagastamisel esitatavate dokumentide loetelu 01.07.2006; RTL 2006, 36, 629
- Vabariigi Valitsuse 1. juuli 2002 aasta määrus 208 Riikliku erinõuetega tegevusaladel tegutsevate ettevõtjate registri pidamise põhimääruse muutmise 01.12.2003; RT I 2003, 60, 398

Viimati muudeti ATKAS-t 14. juunil 2006, kui Riigikogu kiitis heaks Vabariigi Valitsuse poolt tehtud ettepaneku kange alkoholi maksumärgistamiseks. 1. juulil 2006 jõustus alkoholi, mille etanoolisisaldus on üle 22 mahuprotsendi ja alkoholi, millelt makstav aktsiisisumma on üle 10 krooni müügipakendis oleva alkoholi kohta, maksumärgistamise kohustus⁸. Selle seadusesätte rakendamise põhjustas tervishoiualane uurimus, mille kohaselt leiti, et alkoholi liigtarvitamist saab vähendada kõige tõhusamalt aktsiisi tõstmisega. Kasutusele otsustati võtta alkoholi maksumärgid. Kange alkoholi maksumärgistamise põhjustas asjaolu, et alkohol, mis on etanoolisisaldusega alla 22% mahuprotsendi, on harva aktsiisipettuste objektiks⁹. Töö autor leiab, et loetletud põhjused on tõesti olulised, mida tuli arvesse võtta seadusemuudatuse sisseviimisel, kuid peamiseks põhjuseks oli alkoholiaktsiisi alalaekumine riigieelarvesse.

Eesti ei ole kange alkoholi maksumärgi kasutusele võtmisega midagi uut teinud. Inglismaal, kus olid samad probleemid: maksude alalaekumine ja aktsiisipettused, kehtestati 01.10.2006, Eestiga peaaegu samaaegselt, kange alkoholi maksumärgistamise nõue¹⁰.

⁸ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 49¹ lg 2

⁹ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

¹⁰ HM Revenue & Customs. Tacking spirits Fraud http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?nfpb=true&pageLabel=pageExcise>ShowContent&id=HMCE_PROD1_024545&propertyType=document, 15.04.2007

1.2 Aktsiiskaupade maksumärgistamise nõue

Tubaka ja tubakatoodete maksumärgistamise kohustus. ATKAS-e mõistes on tubakas taim perekonnast *Nicotiana*¹¹. Sama sätestab ka tubakaseaduse § 2. Tubakatoode on ATKAS mõistes sigar, sigarillo, sigaret, suitsetamistubakas ja närimistubakas¹². Tubakatoode on kas täielikult või osaliselt tubakast valmistatud toode suitsetamiseks, närimiseks, imemiseks või ninna tõmbamiseks¹³. Tubakatooted rühmitatakse suitsetatavateks tubakatoodeteks nagu sigaret, sigar, sigarillo ja suitsetamistubakas ning suitsuvabadeks närimistubakas ja muu tubakatoode, mille eesmärgipärasel tarvitamisel ei teki suitsu¹⁴. Tubakatoodete maksumärgistamise kohustus tuleneb ATKAS-est, kus on sätestatud, et tubakatoode tuleb maksumärgistada juhul, kui sellelt tekib aktsiisi maksmise kohustus Eestis¹⁵.

Vastavalt tubakaseadusele määratakse maksumärgistamata või nõuetele mittevastavas müügipakendis või mittenõuetekohases rühmapakendis tubakatoote hoidmise, ladustamise või edasitoimetamise eest kaubanduslikul eesmärgil või kaubanduslikus koguses, samuti sellise tubakatootega kauplemise eest rahatrahv kuni 300 trahviühikut või arest füüsilise isiku süüteo korral ja juriidilisele isikule määratakse rahatrahv kuni 50 000 krooni¹⁶. Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on kuuskümmend krooni¹⁷. Nimetatud väärtegade toimepanemise vahetuks objektiks olnud eseme konfiskeerimine on kohustuslik. Konfiskeerimise otsustab kohus, Maksu- ja Tolliamet (edaspidi MTA) või politseiprefektuur¹⁸.

Autori arvates on tubaka ja tubakatoodete maksumärgistamise nõuded selgelt ja kohustus üheseltmõistetavalt sätestatud ning sanktsioonide rakendamine hästi korraldatud. Seetõttu keskendub autor uurimistöös edaspidi peamiselt kange alkoholi maksumärgistamisele.

¹¹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 15

¹² ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 16 lg 1

¹³ Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210, § 3 lg 1

¹⁴ Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210, § 3 lg 2; lg 3; lg 4

¹⁵ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61 lg 1

¹⁶ Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210, § 39

¹⁷ Karistuseseadustik. 06.06.2001 - RT I 2001, 61, 364, RT I 2007, 13,69, § 47 lg 1

¹⁸ Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210, § 51 lg 8

Alkoholi maksumärgistamise kohustus. Alkoholiseaduses on sätestatud, et alkohol on toidugrupp, mille moodustavad piiritus (vedelik etanoolisisaldusega alates 96 mahuprotsendist) ja alkohoolsed joogid (vedelikud etanoolisisaldusega üle 1,2 ja õlu, mille etanoolisisaldus on üle 0,5 mahuprotsendi)¹⁹. ATKAS täpsustab alkoholi mõistet ja määratleb, et alkohol on õlu, vein, kääritatud jook, vahetoode ja muu alkohol (vedelik etanoolisisaldusega kuni 1,2 mahuprotsenti ja üle 22 mahuprotsendi)²⁰.

ATKAS sätestab, et alkohol, mille etanoolisisaldus on üle 22 mahuprotsendi ning, mis on villitud müügipakendisse mahuga alates 0,2 liitrist või millelt makstav aktsiis summa on üle 10 krooni müügipakendis oleva alkoholi kohta, peab olema maksumärgistatud²¹.

Seadusesätte sellise sõnastuse mõte on vältida väikestes anumates suure kangusega toodete turule paiskamist. Sellega tagatakse, et turule ei tuleks alla 0,2 liitrisest topsis maksumärgistamata 80-kraadine viin. 0,18-liitrisesse müügipakendisse pakendatud viinalt, mille etanoolisisaldus on üle 80 mahuprotsenti, on makstav aktsiis umbes 22 krooni²². Selline summa võib tekitada huvi maksumärke võltsida või üritada korduvalt kasutada.

Aktsiisimaksu tasumise tõendusena kasutatakse maksumärgistamist ka Inglismaal, kus 2006. aastal hakati maksumärgistama kanget alkoholi etanoolisisaldusega üle 30 mahuprotsendi pudelitel mahuga üle 0,35 liitri. Peamiseks põhjuseks maksumärgi kehtestamiseks Inglismaal oli asjaolu, et aktsiisipettused olid riigile olulist rahalist kahju tekitanud, mida näitasid pikemaajalised uuringud²³.

Alkoholiseadusest tulenevalt määratakse maksumärgiga märgistamata või käitlemiseks mittelubatud alkoholiga kauplemise, samuti kaubanduslikul eesmärgil hoidmise, ladustamise või edasitoimetamise eest rahatrahv kuni 300 trahviühikut või arest füüsilise

¹⁹ Alkoholiseadus. 19.12.2001 - RT I 2002,3,7, RT I 2007,13,69, § 2

²⁰ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 12

²¹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 49¹ lg 2

²² Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

²³ HM Revenue & Customs. IK Duty Stamps Scheme. http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?nfpb=true&pageLabel=pageExcise_InfoGuides&propertyType=document&id=HMCE_PROD1_024493, 14.04.2007

isiku süüteo korral ja juriidilisele isikule määratakse rahatrahv kuni 50 000 krooni²⁴. Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on kuuskümmend krooni²⁵. Alkoholiseadusest tulenevalt võib kohtuväline menetleja või kohus konfiskeerida väärteo toimepanemise vahetuks objektiks olnud aine ja eseme. Vastavalt alkoholiseaduse § 73 lg 2 p 1 sätestatule on MTA väärtegude kohtuväline menetleja, kuid ta ei oma konfiskeerimise õigust²⁶.

Alkoholi konfiskeerimise õiguse puudumine on põhjustanud MTA-s probleeme, sest kange alkoholi konfiskeerimist tuleb menetleda hetkel kas teiste ametkondade või kohtu kaudu, mis on väga pikaajaline protseduur. Nimelt konfiskeerimise õigust alkoholiseaduse § 53, 54, 55 sätestatud väärteokoosseisude korral MTA-l ei ole, kuid vastav õigus on sama seaduse § 53 lg 3, § 54 lg 2 ja § 55 lg 3 alusel piirivalveametil, politseiprefektuuril, keskkriminaalpolitseil, julgestuspolitseil, samuti on õigus kohtul. Seadustest tulenevalt saab maksumärgistamata alkoholi äravõtmise seaduslikuks aluseks olla ainult väärteomenetlus²⁷. MTA saab hetkel kasutada võimalust kange alkoholi vastutavale hoiule andmist kuni väärteomenetluse algatamiseni. Maksumärgistamata alkohol on vaja tunnistada asitõendiks lähtudes kriminaalmenetluse seadustiku § 87 ja § 83 lg 1 sätestatust ning koos väärteomaterjalide ja kaaskirjaga edastada kohtule või politseiprefektuurile arutamiseks juhindudes väärteomenetluse seadustikust²⁸.

Autor küsitles töö koostamise ajal MTA peaspetsialist Enn-Toivo Annukit kange alkoholi konfiskeerimise pädevuse osas ja sai selgituseks, et Vabariigi Valitsusele on tehtud selles osas muudatuste ettepanek, milles taotletakse, et lisataks konfiskeerimise pädevust omavate ametkondade hulka ka MTA²⁹. Intervjuu on toodud käesoleva töö lisa 1. Autori arvates on sellise muudatuse sisseviimine alkoholiseadusesse igati vajalik, kuna väärteomenetluse edastamine teistele ametkondadele järgides ka sisemist käsuliini, on töömahukas ja ajakulukas kõigile ametkondadele.

²⁴ Alkoholiseadus. 19.12.2001 - RT I 2002,3,7, RT I 2007,13,69, § 53 lg 1; lg 2

²⁵ Karistuseseadustik. 06.06.2001 - RT I 2001,61,364, RT I 2007,13,69, § 47 lg 1

²⁶ Alkoholiseadus. 19.12.2001 - RT I 2002,3,7, RT I 2007,13,69, § 53 lg 3; § 73 lg 2 p 2

²⁷ Kriminaalmenetluse seadustik. 12.02.2003 – RT I 2003,27,166,RT I 2006,45,332, § 124 lg 2

²⁸ Väärteomenetluse seadustik. 22.05.2002 – RT I 2002,50,313; RT I 2007,13,69, § 7, § 83

²⁹ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

Probleeme võib hakata tekitama asja otstarbekus, sest rakendatavate menetlustoimingute läbiviimisel ja dokumentide koostamisel ei ole vahet kas konfiskeeritav ese on pudel või suur kogus.

Üheks probleemiks, mis oli seotud kange alkoholi konfiskeerimisega, oli alkoholiseaduses sätestatud mõiste “käitlemiseks mittelubatud alkohol”, mis ei olnud otsekohalduv maksumärgistamata alkoholile, kuni 15.03.2007 aastani³⁰. Probleeme tekitas just tarbimises oleva (ladudes, kauplustes, kohvikutes) kange alkoholi konfiskeerimise kohustus alates 01.10.2006. Vastavalt alkoholiseaduse § 7 lg 6 tuleb maksumärgistamata alkohol kui käitlemiseks mittelubatud alkohol konfiskeerida ning alkoholiseaduse § 7 ja § 4 lg 1 ning ATKAS-es sätestatust võis järeldada, et maksumärgistamata alkohol on käitlemiseks mittelubatud³¹. Autori arvates praegune alkoholiseaduse § 53 sõnastus “maksumärgiga maksumärgistamata...” lihtsustab oluliselt ametnike tööd ja teeb seadusesätte üheselt mõistetavaks ja selgeks.

1.3 Aktsiisikaupade maksumärkide kujundused

Maksumärk on aktsiisikaubale või selle müügipakendile kinnitatav eritunnus, mis tõendab aktsiisi maksmist³².

Tubakatoodete maksumärgi mõõtmed on 20 korda 44 millimeetrit või 24,6 korda 46,5 millimeetrit. Maksumärgi ülemisse rosetti trükitakse maksumärgi kood, mis koosneb viiest, maksumärgi tellijat ja maksumärgi kättesaamise aega tähistavast sümbolist. Tubakatoodete maksumärgikujutist muudeti viimati 01.04.2006. Põhjuseks oli MTA soov eristada Eesti maksumärke teiste riikide omast visuaalselt. Kujundusvärvidena on kasutatud sinist, valget ja musta tooni. Samuti tõsteti tubakatoodetele paigaldatavate maksumärkide võltsimiskindlust. Joonisel 1 on toodud näidis tubakatoodete maksumärgi kujutisest³³.

³⁰ Alkoholiseadus. 19.12.2001 - RT I 2002,3,7, RT I 2007,13,69, § 53 lg 1

³¹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 85 lg 3

³² ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 11¹

³³ Rahandusministri määrus nr 25 Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus, tubakatoodete maksumärkide liigid, maksumärkide väljastamise, nendest loobumise ning tubakatoodete maksumärkide lähetamise kord, maksumärkide saatelehe vorm ja selle täitmise kord. 12.04.2006 – RTL2006,36,632, §1 lg 1

Joonis 1. Tubakatoodete maksumärgi kujutis

Maksumärgi alumisse rosetti trükitakse:

- 1) sigarettidel - maksimaalne jaehind kroonides ja sentides;
- 2) sigarettidest erinevate tubakatoodete puhul – maksumärgi liik trükitähena tähistatuna (suitsetamistubaka maksumärk A; sigari maksumärk G; sigarillo maksumärk D; närimistubaka maksumärk F) ja number, mis märgib tubakatoodete kogust müügipakendis. Sigarite ja sigarillode puhul märgitakse nende kogus müügipakendis tükkides. Suitsetamistubaka ja närimistubaka puhul märgitakse nende kogus müügipakendis grammides³⁴.

ATKAS-es on sätestatud, et **alkoholi maksumärk** on läbimõõduga 20 mm, millele trükitakse tähe ja numbrikombinatsioon kasvavas järjekorras³⁵. Alkoholi maksumärk on erilistele turvanõuetele vastav hologramm-kleebis, mille keskel on kujutatud Eesti kaarti ja selle all riigi vappi. Maksumärgile on trükitud lisaks paljudele turvaelementidele unikaalne kahest tähest ja kuuest numbrist koosnev kood. Joonisel 2 on toodud kange alkoholi maksumärgi kujutise koopia³⁶.

³⁴ Rahandusministri määrus nr 25 Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus, tubakatoodete maksumärkide liigid, maksumärkide väljastamise, nendest loobumise ning tubakatoodete maksumärkide lähetamise kord, maksumärkide saatelehe vorm ja selle täitmise kord. 12.04.2006 – RTL2006,36,632, §1 lg 1; kinnitatud lisa 1

³⁵ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 49¹ lg 7

³⁶ Rahandusministri määrus nr 25 Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus, tubakatoodete maksumärkide liigid, maksumärkide väljastamise, nendest loobumise ning tubakatoodete maksumärkide lähetamise kord, maksumärkide saatelehe vorm ja selle täitmise kord. 12.04.2006 – RTL2006,36,632, kinnitatud lisa 2

Joonis 2. Kange alkoholi maksumärgi kujutis

Selleks, et minimaliseerida maksumärkide võltsimise ja väärkasutusega seotud riske, on mõlemal maksumärgil erinevaid turvaelemente. Töö autor lisab veel selgituseks, et tegelikkuses on kange alkoholi maksumärk hõbedase läikega ja maksumärgi tähe ja numbrikombinatsioon on trükitud maksumärgi ülemisse kolmandikku heleda lasertrükiga. Seetõttu on raskendatud maksumärgi tähise kontrollimine.

Töö autor küsitles MTA peaspetsialist Enn-Toivo Annukit kange alkoholi maksumärgi tähise loetavuse parandamise osas ja sai selgituseks, et MTA on probleemist teadlik ja ühendust on võetud maksumärkide trükikoja esindajaga Eestis OÜ Holor. Maksumärke trükitakse Inglismaal. Peaspetsialist selgitas, et tähise heledus on tingitud lasertrüki kasutamisest, mis võeti MTA poolt kasutusele maksumärgi turvalisuse kaalutlustel. Kuid kuna maksumärgi halb loetavus on põhjustanud probleeme ja risk numbrite lugemisel eksida on suur, otsustati võtta tähise kirje jaoks kasutusele must trükivärv. Turvalisuse nõuete osas on selliselt trükitud tähe- ja numbrikombinatsiooni kasutamine tagasihoidlik, aga vähenevad kindlasti trükikulud riigile ja tähiste lugemisel tehtud eksimused. Uue trükiga maksumärgid tulevad kasutusele alates 01.05.2007³⁷. Autori arvates on selline probleemi lahendus väga hea ja kergesti teostatav ning kõiki osapooli rahuldav.

³⁷ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

Inglismaal kohustati maksumärgistama kanget alkoholi alates 01.10.2006 ja kasutuses olevad kange alkoholi maksumärgid on samuti ümmarguse kujuga nagu Eestis, kuid läbimõõduga 25 mm, peamiselt punast värvi kirjetega. Kasutuses on kahte erinevat tüüpi maksumärke, mis on tähistatud tähega A isekleepuva maksumärgi puhul ja B sissepressitud maksumärgi korral. Maksumärgi tüübi kasutamine on Inglismaal korraldatud väga paindlikult st, et ettevõtte võib juhinduda valiku tegemisel oma tehnilistest võimalustest. Maksumärgi kättesaamiseks peab ettevõtte end registreerima vastavas elektroonilises süsteemis *HMRC*³⁸.

1.4 Maksumärkide paigaldamise koht

Vastavalt ATKAS-es sätestatule on **tubakatoote maksumärgistamine** maksumärgi kinnitamine tubakatootele või selle müügipakendile. Tubakatoode maksumärgistatakse juhul, kui sellelt tekib aktsiisi maksmise kohustus Eestis³⁹. Tubakatoote müügipakend⁴⁰ on tubakatoote pakend, mis on lõppkasutajale või tarbijale müügikohas üleandmiseks ettenähtud müügiühiku osa pakendiseaduse mõistes⁴¹.

Pakendi liigid jagunevad veel peale müügipakendi, rühma- ja veopakenditeks. Rühmapakendite all mõeldakse teatud hulga müügiühikute rühmitamiseks müügikohas, sõltumata sellest, kas pakend müüakse koos kaubaga lõppkasutajale või tarbijale või kasutatakse seda vaid kauba käsitsemise lihtsustamiseks, kauba kaitsmiseks või esitlemiseks, kusjuures rühmapakendit on võimalik eemaldada toote omadusi muutmata⁴². ATKAS täpsustab veel, et kaasamüüdav tubakatoode loetakse maksumärgistatuks ka siis, kui maksumärk on kinnitatud ainult tubakatoote rühmapakendile tingimusel, et tubakatoode võõrandatakse reisijale rühmapakendis liikmesriikidevahelist reisi tegeva õhusõiduki või laeva pardal kaasaviimiseks⁴³.

³⁸ HM Revenue & Customs. UK Duty Stamp Scheme. http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?_nfpb=true&_pageLabel=pageExcise_InfoGuides&propertyType=document&id=HMCE_PROD1_024705, 14.04.2007

³⁹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61 lg 1

⁴⁰ Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210, § 4

⁴¹ Pakendiseadus. 19.12.1996 – RT I 1997, 5/6, 31, RT I 2005,37,288, § 3 lg 1 p 1

⁴² sama

⁴³ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61 l¹

Sigarettide rühmapakendile kinnitavale maksumärgile trükitakse sigarettide maksimaalne jaehind rühmapakendis. Teiste tubakatoodete rühmapakendile kinnitavale maksumärgile trükitakse tubakatoote liigi tähis ja tubakatoote kogus rühmapakendis. Müügipakendit ümbritseva kile olemasolu korral kinnitatakse maksumärk vahetult müügipakendile kile alla⁴⁴.

Töö autor lisab selgitusena, et tavaliselt mõistetakse sigarettide puhul müügipakendi all pakki ja rühmapakendi all plokki.

Vastavalt ATKAS-es sätestatule on **alkoholi maksumärgistamine** maksumärgi kinnitamine alkoholi müügipakendile. Alkohol maksumärgistatakse juhul, kui sellelt tekib aktsiisi maksmise kohustus Eestis⁴⁵.

Maksumärk peab olema kinnitatud vahetult müügipakendi korgile⁴⁶. Kaubanduslikul eesmärgil müüdav alkohol peab olema maksumärgistatud. ATKAS sätestab samas paragrahvis, et kui maksumärki ei ole võimalik korgile kinnitada, kooskõlastatakse maksumärgi müügipakendile kinnitamise koht MTA-ga. Vastava juhendi koostas MTA 14.06.2006 nr 8-30/4792, millega reguleeriti kogu maksumärgistamise mujale kui korgile taotlemise ja kooskõlastamise protsess⁴⁷. Hetkel on MTA juhend kohustuslikuks täitmiseks vaid MTA ametnikele, sest tegemist on vaid asutusesisese aktiga. Autori arvates on aga juhendis toodu oluline (määratletud on maksumärgi standartne asukoht), selge sõnastusega ja kergesti mõistetav ning aitaks maksumärgi paigaldamisel peale ametnike ka maksumärgistajaid. Seega tuleks autori arvates muuta juhendis toodu kohustuslikuks valdkonda reguleeriva üldaktiga, kas määruse või seadusega.

⁴⁴ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61 lg 1

⁴⁵ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 49¹ lg 1

⁴⁶ sama

⁴⁷ MTA. Juhul kui maksumärki ei ole võimalik kinnitada vahetult korgile. <http://www.emta.ee/?id=4097>, 15.04.2007

1.5 Aktsiisikaupade maksumärgistamise kord

Aktsiisikaupadest tubakatooted ja alkohol peavad olema maksumärgistatud:

- importimisel
- lähetamisel aktsiislaopidaja poolt
- aktsiisilaos kasutusele võtmisel
- võõrandamisel registreeritud kaupleja või ettevõtja, kes ärilisel eesmärgil (ka aktsiisikauba ladustamisel) aktsiisikauba teisest liikmesriigist vastu võtab
- tarbimisse lubamisel⁴⁸

Maksumärgistamisele ei kuulu:

- kaugmüügi teel soetatud alkohol , tubakatooted võivad olla maksumärgistatud
- ärilisel eesmärgil väljaspool Eestit sõitva laeva või õhusõiduki pardal võõrandatav alkohol
- lennujaama territooriumil tollikontrollisoonis asuvas müügikohas võõrandatav alkohol
- juhul kui füüsilisel isikul tekib maksukohustus tema poolt Eestisse toimetatud või talle ühendusevälisest riigist saadetud aktsiisikauba koguselt, mis ületab kehtestatud koguseid⁴⁹

Kokkuvõtvalt võib öelda, et alkohol ja tubakatooted maksumärgistatakse juhul, kui tekib aktsiisi maksmise kohustus Eestis. Alkohol ja tubakatooted, millele kohaldatakse aktsiisivabastust või ajutist aktsiisivabastust, ei kuulu maksumärgistamisele.

Aktsiisikaupa võib maksumärgistada:

- aktsiisilaos
- tollilaos ainult MTA loal
- registreeritud kaupleja tegevuskohas tingimusel, et maksumärgistamine toimub viivitamatult pärast alkoholi Eestisse toimetamist
- teises liikmesriigis
- välisriigis⁵⁰

⁴⁸ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61 lg 3; § 49¹ lg 3

⁴⁹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61; § 49¹ lg 4

⁵⁰ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61; § 49¹

Maksumärke saab tellida:

- aktsiisilaopidaja, kellel on kehtiv aktsiisilao tegevusluba
- registreeritud kaupleja, kellel on registreeritud kaupleja tegevusluba
- alkoholi importija, kelle on alkoholi impordi alane märke Majandustegevuse registris (edaspidi MTR)
- ettevõtja, kes äri­lilisel eesmärgil (ka aktsiisikauba ladustamisel) aktsiisikauba teisest liikmesriigist vastu võtab ja kellel on alkoholi hulgi­müügi kohta märke MTR-is⁵¹.

MTR on Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeeriumi poolt elektrooniliselt peetav eriluba nõudvate tegevuste ettevõtete andmebaas. Register tegutseb alates 15.04.2004 aastast. MTR-i kodulehe aadress on: <http://mtr.mkm.ee/>.

Maksumärgistamist saab tellida teenusena:

- koos maksumärkidega – importija aktsiisilaos või ettevõtja, kes on äri­lilisel eesmärgil tellinud teisest liikmesriigist aktsiisikauba aktsiisilaopidaja või registreeritud kaupleja tegevuskohas.
- oma maksumärkidega – importija välisriigis ja tollilaos; ettevõtja aga, kes on äri­lilisel eesmärgil tellinud teisest liikmesriigist aktsiisikauba võib teenuse tellida teises liikmesriigis aga ka aktsiisilaopidaja või registreeritud kaupleja tegevuskohas⁵²

Kokkuvõtlikult võib öelda, et kaubanduslikul eesmärgil müüdav alkohol peab olema maksumärgistatud maksukohustuse tekkimisel Eestis ja maksumärkide üle peavad arvestust ettevõtjad ise. Maksumärgistamise koht on aktsiisiladu ja registreeritud kaupleja tegevuskoht või MTA loal tolliladu, kes lähtub loa väljastamisel sellest, et oleks tagatud järelevalve võimalus. Maksumärke saavad tellida ja maksumärgistamise teenust kasutada ainult selleks õigust omavad isikud. Teatud õiguste saamiseks tuleb ettevõttel end registreerida andmebaasis MTR.

⁵¹ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 62, § 49²

⁵² ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 61, § 49¹ lg 12

ATKAS sätestab, et alkoholi müügipakendile kinnitatud maksumärk peab vastama MTA-le teatatud andmetele alkoholi etanoolisisalduse kohta ja koguse kohta müügipakendis⁵³. Maksumärkide tellimiseks tuleb MTA-d teavitada kas kirjalikult või kange alkoholi puhul kasutades elektroonilist maksumärkide haldamise andmebaasi KAMM.

1.6 Ülevaade kange alkoholi maksumärgi elektroonilisest infosüsteemist

Kange alkoholi maksumärgi infosüsteem KAMM on MTA poolt hallatav kange alkoholi maksumärgi aruande elektrooniline andmeinfosüsteem, mis võimaldab nii kliendil kui ka maksuhalduril alates 01.04.2007 maksumärgi ja alkoholi legaalsust kontrollida.

KAMM võimaldab reaajas jälgida alkoholi liikumist selle tootmisest või maaletoomisest kuni tarbimisse lubamiseni. Kange alkoholi maksumärkide aruandekohustus tuleneb ATKAS § 36, § 37 ja § 49¹ lg 14 sätetest⁵⁴.

KAMM on täienduseks MTA koduleheküljel tehtavale elektroonsele päringuvormile, et kaasata klienti, kellele antakse võimalus kontrollida, kas tegemist on KAMM-is olemasoleva ja tarbimisse lubatud õige maksumärgiga, mis kuulub konkreetse mahu ja kangusega alkoholile.

KAMM süsteem tagab MTA kliendile kiire teeninduse elektroonselt saadavate vastuste näol. Klientidel on e-maksuameti kaudu KAMM infosüsteemis võimalik teostada järgmisi kange alkoholi maksumärkidega seotud toiminguid:

- tellimuse esitamine maksuhaldurile;
- maksumärgi vastuvõtmine maksuhaldurilt;
- maksumärgi tootele kinnitamine;
- alkoholi lähetamine tarbimisse;
- alkoholi lähetamine teisele aktsiisilaopidajale ajutises aktsiisivabastuses;
- tootele kinnitamise pikendamine;

⁵³ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 49¹ lg 9

⁵⁴ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222

- tagastamine maksuhaldurile;
- kehtetuks tunnistamise taotlemine⁵⁵.

MTA ametnikel on e-maksuameti kaudu võimalik, omades vastavat juurdepääsu õigsust, kontrollida kange alkoholi maksumärkide väljastamist ja liikumist koos toodanguga kuni tarbimisse lubamiseni ehk hulgilaost väljaviimiseni.

KAMM-is toimingute teostamiseks peab **klient** eelnevalt omandama selle süsteemi kasutamise õigused. Neil, kel on juba e-maksuameti keskkonna kasutamise õigused, saavad lisaks kasutamise õiguse “maksumärk”, teised peavad seda õigust taotlema läbi MTA, vastava vormi täitmisega. Täiendavalt peavad ettevõtte juhatause liikmed täitma taotluse vormi, millega taotletakse MTA-lt konkreetsele ettevõtte esindajale õigused maksumärgi vastuvõtmiseks ettevõtte nimel⁵⁶.

KAMM tagab **ametnikele** kiire, lihtsa ja küllaltki põhjaliku ülevaate alkoholi maksumärkide staatuse kohta reaajas. Sellega saavutatakse parem järelevalve ja kontroll alkoholi liikumise üle. Ametnik saab lihtsalt ja kiirelt e-maksuameti süsteemis olles vaadata, millises staatuses kontrollitav toode on ja kas tegemist on legaalse alkoholiga. Antud süsteem tõhustab kontrolliprotseduuri andes sellele juurde operatiivsust ja nii võimaldab ametnikel kiiret tegutsemist⁵⁷.

Esmakordselt on MTA poolt antud laiemale üldsusele, **tarbijatele**, võimalus osaleda KAMM-i abil kange alkoholi legaalsuse kontrolliprotsessis. Tavakodanik saab maksumärgi staatust kontrollida MTA koduleheküljel www.emta.ee, klikkides sellel aadressil avaneb MTA kodulehekülg, kus on kirje “maksumärk”. Vastaval menüüribal klikkides avaneb aken, kuhu saab sisestada kange alkoholi maksumärgi numbri, mille peale ilmub ekraanile info, millises staatuses maksumärk on ja toote kirjeldus (liik, nimi, maht) koos täpsustusega millal on toode süsteemi kantud. (Näiteks: maksumärgistatud alkoholne toode: Saaremaa Vodka 0.35 l 40% lubati tarbimisse 15.08.2006)⁵⁸.

⁵⁵ MTA. KAMM. <http://www.emta.ee/?id=4095>, 10.04.2007

⁵⁶ sama

⁵⁷ sama

⁵⁸ sama

Alates 01.04.2007 käivitus tarbijate jaoks, kellel ei ole interneti kasutamise võimalusi KAMM süsteemi kasutamine SMS-i (*Short Message Service*) teel. Nii saab iga mobiiltelefoni omanik kontrollida, kas poes ei müüda salaalkoholi. SMS-i saatmiseks tuleb tarbijal sisestada ainult pudelikorgil oleva maksumärgi number ning saata see numbrile 15980. Vastuseks saadakse täpne toote nimetus, kogus ja kangus. Sõnumile on lisatud ka MTA vihjetelefoni number juhuks, kui saadud info ja poes olevad alkoholi näitajad ei kattu. Teenus on kättesaadav kõigis Eesti mobiilsidevõrkudes⁵⁹.

Autori arvates ei tasu MTA-l teenuse kasutamise osas olla liiga optimistlik, sest ühe SMS-i hind on 3 krooni, mida tarbija võib pidada liiga kõrgeks. Antud teenuse kasutamist soodustaks autori arvates see, kui SMS-i hind oleks paketi põhine. Töö autor leiab, et tuleks läbi viia tarbijate hulgas küsitlus, et teada saada teenuse kasutajate või teenust kasutada soovijate arv. Küsimustikus peaks kindlasti olema küsimus teenuse hinna sobivuse kohta. Küsitluse tulemused tuleks avalikustada. Töö autori arvates tuleks MTA-l hakata registreerima SMS-teenuste kasutajaid, et teada saada tegelik kasutajate hulk, mis võimaldaks MTA-l edaspidiseid tegevussuundi määratleda.

Töö autor küsis MTA peaspetsialist Enn-Toivo Annukiga tehtud intervjuus, kas MTA-l on kavas laiendada KAMM süsteemi kasutajate ringi. Vastuseks ütles peaspetsialist, et MTA-l on tulevikus kavas anda eriõigused KAMM infosüsteemis vaatlemiseks ametkondadele, kes otseselt on seotud ja tegelevad alkoholi legaalsuse kontrollimisega nagu Politseiamet ja Tarbijakaitseamet. KAMM süsteemi kasutajaks saab plaanide kohaselt vastava taotluse esitanud isikud⁶⁰.

Autori arvates on KAMM infosüsteemi puuduseks see, et süsteem ei võimalda hetkel MTA-l saada täpset ülevaadet süsteemi kasutajatest ja süsteemi kasutamise sagedusest. Samuti ei ole ülevaadet, palju on SMS-teenuse kasutajaid. Selline statistika võimaldaks edaspidi leida uusi arenemissuundi ja süsteemi parendada. Tagasiside kliendi, ametnike ja tarbijate poolt aitaks MTA-l otsida süsteemile uusi väljundeid ja leida kõigile osapooltele parimaid lahendusi.

⁵⁹ MTA. Kange alkoholi maksumärgi andmeid saab kontrollida SMS-i teel. <http://www.emta.ee/?id=4139>, 12.04.2007

⁶⁰ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

2. PROBLEEMID KANGE ALKOHOLI MAKSUMÄRGISTAMISEL JA VÕIMALIKUD LAHENDUSED

Alljärgnevas peatükis toob töö autor välja probleemid ja riskid, mida arvati kaasnevat kange alkoholi maksumärgistamise rakendamisega 2006. aastal. Autori eesmärgiks on leida vastus küsimusele, kas kange alkoholi maksumärgistamine õigustas end ning analüüsida kas aktsiisimaksude laekumine ulatub prognoositava summani. Töö autor kasutab uurimuses võrdlevat ja statistilist analüüsi ning annab ülevaate saadud järeldustest.

Võrdlevas analüüsis on töö autor kasutanud 2006 aasta lõputöodes aktsiisikaupade maksumärgistamise kohta tehtud uurimustöid. Uurimustöödest on antud peatükis analüüsitud Sisekaitseakadeemias (edaspidi SKA) kaitstud Gea Saarva lõputööd teemal Maksumärkide rakendamine maksunduses, mis põhines võrdleval analüüsil. Samuti on kasutatud SKA-s kaitstud Kristjan Kuressoni lõputööd teemal Alkoholi maksumärgi kasutuselevõtu mõju alkoholiaktsiisi laekumisele, mis põhineb statistilisel analüüsil. Lisaks on töö autor intervjuerinud MTA tollikontrolliosakonna peaspetsialist Enn-Toivo Annukit, kes omab uuritavas valdkonnas laialdasi teadmisi ja on oma eriala tunnustatud spetsialist. Intervjuu on toodud käesoleva töö lisa 1. Täiendavalt on töö autor uurinud riigieelarvesse laekuvatest maksudest aktsiisimaksude laekumist ja kange alkoholi tootjate müügitulemusi ning teinud statistilise analüüsi.

2.1 Probleemid seoses kange alkoholi maksumärgiga

Vabariigi Valitsuse ATKAS-e muudatuste rakendamise eelnõu seletuskirjas toodi ühena riskidest välja kange alkoholi maksumärgi võltsimise risk⁶¹. 2006 aasta lõputöodes K. Kuressoni⁶² ja G. Saarva poolt⁶³ leiti, et maksumärk peab olema turvaline.

⁶¹ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁶² Kuresson, K. 2006. Alkoholi maksumärgi kasutuselevõtu mõju alkoholiaktsiisi laekumisele. Tallinn: SKA, 32-33

⁶³ Saarva, G. 2006. Maksumärkide rakendamine maksunduses. Tallinn: SKA, 38-39

K. Kuresson oma lõputöös pakkus maksumärgi turvalisuse tagamiseks tehnilise lahenduse. Võtta kasutusele sellised turvaelemendid, mis on vaid üksikutele tootjatele jõukohased. Ta leidis, et maksumärk peaks kandma unikaalset numbrikombinatsiooni, mis oleks seotud konkreetse tootega⁶⁴.

Autor intervjueris MTA peaspetsialisti Enn-Toivo Annukit ja küsis, kas 2006 - 2007 aasta kontrollimiste käigus on avastatud maksumärkide võltsingute juhuseid või vastavaid seadmeid. Vastuseks oli, et praegu ei ole olnud ühtegi võltsimise juhtumit, küll aga on avastatud pudelikorkidelt äravõetud maksumärke, mis on läinud korduvkasutusse suvalisele alkoholile⁶⁵.

Autori arvates näitab see seda, et maksumärk on hetkel piisavalt võltsimiskindel ja tehniliselt turvaline. Kange alkoholi maksumärgile kehtestatud nõuete kohaselt trükitaksegi maksumärgile tähis, mis koosneb kahest tähest ja kuuest numbrist ning on unikaalne. Kange alkoholi legaalsuse kontrollimisel aitab kaasa ka ATKAS-es kehtestatud nõue, et alkoholi müügipakendile kinnitatud maksumärk peab vastama MTA-le teatatud (kirjalikult või elektroonselt) andmetele, kus on kirjas, milline maksumärk kuulub millisele alkoholile (täpne nimetus, tootes olev etanoolisisaldus ja toote kogus müügipakendis). Täpsemalt on selgitatud nõudeid käesoleva töö esimeses peatükis.

Tuginedes MTA peaspetsialistilt saadud informatsioonile, et kange alkoholi maksumärgid on eemaldatavad ja võimaldavad korduvat kasutamist, leiab autor, et probleem on tõsine ja vajab lahendamist. Selle kinnituseks võib näitena tuua, tuginedes MTA siseinformatsioonile, 28.03.2007 Lääne MTK ametnike poolt kohalikus baaris teostatud kontrollkäigu tulemused, kus ettevõtte tegevuskohast leiti 152 pudelit maksumärgistatud kanget alkoholi, millele paigaldatud maksumärgid olid ilmsete taaskasutuse tunnustega. 24 pudeli kohta tehtud järelepärimisel KAMM infosüsteemis leidis kinnitust, et maksumärgid ei asunud neil toodetel, kus nad MTA-le esitatud andmete kohaselt pidid olema.

⁶⁴ Kuresson, K. 2006. Alkoholi maksumärgi kasutuselevõtu mõju alkoholiaktsiisi laekumisele. Tallinn: SKA, 33

⁶⁵ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

Arvestades, et selline juhtum ei ole ainus ja esmakordne ning leitud kogused on märkimisväärsed, küsis töö autor, milliseid meetmeid on MTA olukorra lahendamiseks ette võtnud. Vastuseks selgitas peaspetsialist, et trükikojaga võeti ühendust juba 2006 aasta augustikuus kui avastati, et hologramm-kleebised ei kinnitu igale pinnale (näiteks peenreljeefis töödeldud ja värvitrükis metallpindadele). Koostöös valmis otsus parema koostisega liimi kasutusele võtmiseks⁶⁶. Lisaks töötati MTA-s välja juhend kange alkoholi maksumärkide paigalduse kohta, milles on õpetatud kuidas maksumärke hoida ja korgile kleepida, et tulemus oleks parim⁶⁷. Juhend on kohustuslikuks täitmiseks ainult MTA ametnikele, ettevõtetele vaid soovituslik.

Kuna maksumärkide korduvalt kasutamise juhtumeid avastati ka peale parema liimi kasutusele võtmist leiti koostöös trükikojaga, et maksumärgi servadesse tuleks teha sälgud, mis raskendaks maksumärgi eemaldamist.

Töö autor leiab, et selline lahendus on väga hea ja kindlasti vähendab maksumärkide korduvkasutamise juhtumeid, sest niimoodi sälgustatud maksumärk (neljast küljest) rebeneb eemaldamisel kergesti ning ei võimalda enam senini kasutuses olnud tarbijate petmise meetodit, suvalisele tootele kleepimist, kasutada.

2.2 Riigi probleemid seoses kange alkoholi maksumärgistamisega

Teine risk, mis ATKAS-e eelnõus⁶⁸ ja G. Saarva⁶⁹ lõputöös välja toodi, puudutas riigi kulusid. ATKAS-e muutmise eel arvati, et riik kulutab raha ilma, et riigieelarve tulud maksumärgistamise tulemusena kasvaksid. Suurimateks kuludeks arvati olevat maksumärkide trükkimise kulud.

Alkoholi maksumärkide kasutuselevõtu kulud MTA-le olid hinnanguliselt umbes 8 miljonit krooni aastas.

⁶⁶ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

⁶⁷ MTA. Kange alkoholi maksumärkide paigaldusjuhend. <http://www.emta.ee/?id=4139>, 11.04.2007

⁶⁸ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁶⁹ Saarva, G. 2006. Maksumärkide rakendamine maksunduses. Tallinn: SKA, 39-40

Arvestati, et kange alkoholi maksumärgistamine suurendab riigieelarve tulusid ca 50-80 miljonit krooni 12 kuu jooksul maksumärkide kasutuselevõttust alates⁷⁰. Autor otsib sellele väitele käesolevas töös tõestust.

Autorile MTA finantstalituse talitusejuhataja Riina Vaikla ja MTA tulude osakonna osakonnajuhataja Ruth Paade poolt antud andmetele tuginedes kulutas MTA maksumärkide trükkimisele:

- 2005. aastal 10,12 miljonit krooni. Sellest kulus tubakatoodete maksumärkidele 9,8 miljonit krooni, hasartmängu mängulaudadele ja mänguautomaatidele 0,25 miljonit krooni⁷¹
- 2006. aastal 12,9 miljonit krooni, millest alates 01.07.2006 kulutati 4,7 miljonit krooni kange alkoholi maksumärkidele, tubakatoodete maksumärkidele kulutati 7,9 miljonit krooni ning hasartmängu mängulaudade ja mänguautomaatide maksumärkidele 0,25 miljonit krooni
- 2007. aastal planeeritakse kulutada umbes 22 miljonit krooni. Sellest kange alkoholi maksumärgile 7,55 miljonit krooni, tubakatoodete maksumärkidele 14,15 miljonit krooni ning hasartmängu mängulaudade ja mänguautomaatide maksumärkidele 0,30 miljonit krooni.

Eeltoodust selgub, et 2006. aastal kulutati:

- kange alkoholi maksumärkidele: 36,43% trükikuludest;
- tubakatoodete maksumärkidele: 61,24% trükikuludest;
- hasartmängu mängulaudade ja mänguautomaatide maksumärkidele: 1,93% trükikuludest.

2007. aastal kavatsetakse kulutada:

- kange alkoholi maksumärkidele: 34,32% trükikuludest;
- tubakatoodete maksumärkidele: 64,32% trükikuludest;
- hasartmängu mängulaudade ja mänguautomaatide maksumärkidele: 1,36% trükikuludest.

⁷⁰ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁷¹ Hasartmänguseadus. 14.07.1995 - RT I 1995,58,1005, RT I 2005,32,236, § 5 lg 1

Töö autor jõudis järeldusele, et kange alkoholi maksumärgi trükikulud moodustavad kogutrükikuludest 36%.

Maksumärgi kasutuselevõtu kuludeks oli hinnanguliselt 8 miljonit krooni, millest kulus kange alkoholi maksumärkide trükkimisele 2006. aasta andmetel 4,7 miljonit krooni. Muud kulud maksumärgistamisele olid seega 3,3 miljonit krooni. Järelikult kange alkoholi maksumärkide trükkimise kulud moodustasid üle poole, umbes 59%. Trükikulud on riigi jaoks tõesti suurimad kulutused, mis on praegu tehtud seoses kange alkoholi maksumärgistamisega.

MTA hinnanguil läheb 50 miljoni kange alkoholi maksumärgi trükkimine aastas maksma umbes 10 miljonit krooni. Ühe maksumärgi hinnaks saame 0,2 krooni. Autor jõudis järeldusele, et maksumärgi trükkimise hind on soodne ja ülekulutusi trükkimise arvel ei tehta.

Alljärgnevalt analüüsib autor aktsiisimaksude riigieelarvesse laekumise kohta olevaid statistilisi andmeid.

Aktsiise laekus 2005. aastal kokku 6,54 miljardit krooni; 2006. aastal 7,03 miljardit krooni, täites prognoositud laekumise riigieelarvest 101%. 2007. aastal on riik planeerinud aktsiiside laekumist riigieelarvesse 7,3 miljardit krooni. 2007. aastal I kvartaliga on laekumine olnud juba 1,7 miljardit krooni, mis teeb 24% prognoositavast eelarvest.

Tabel 1. Aktsiisimaksude laekumine riigieelarvesse aastatel 2005-2007 tululiikide lõikes

Tulu liik	Eelarve prognoos tuhat krooni	Laekumine tuhat krooni	Eelarve täitmine %
2005 aktsiise kokku:	6 546 000	6 524 489	97%
Alkoholiaktsiis	1 970 000	1 937 157	98,33
Tubakaaktsiis	1 200 000	1 235 544	102,69
Kütuseaktsiis	3 375 000	3 349 898	99,26
Pakendiaktsiis	1 000	1 752	175,30
2006 aktsiise kokku:	6 960 800	7 030 053	101%
Alkoholiaktsiis	2 020 000	2 089 787	103,45
Tubakaaktsiis	1 250 000	1 208 127	96,7
Kütuseaktsiis	3 690 000	3 728 861	101,0
Pakendiaktsiis	800	2 896	362,0

Tabeli 1 järg

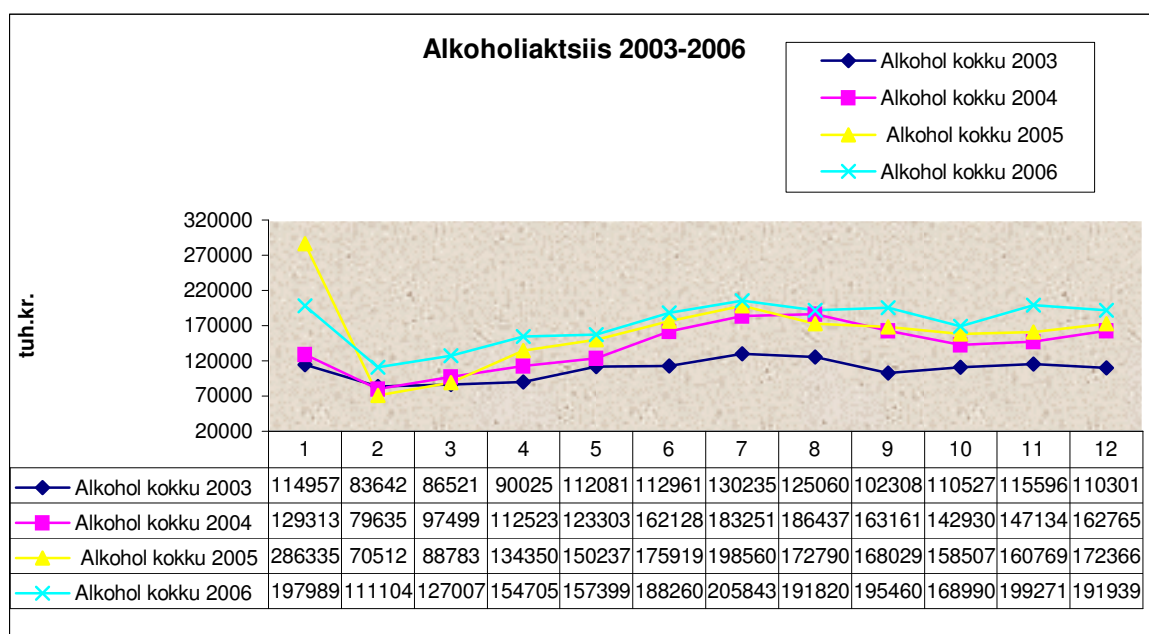
2007 aktsiise kokku	7 325 600	1 763 151	24%
Alkoholiaktsiis	2 145 000	514 332	24,1
Tubakaaktsiis	1 255 000	316 116	25,2
Kütuseaktsiis	3 925 000	932 508	23,8
Pakendiaktsiis	600	156	26

Allikas: MTA⁷² ja Rahandusministeerium⁷³; autori koostatud

Täpsema ülevaate aktsiisimaksude laekumisest annabki ülalolev tabel 1.

Alljärgnevalt on toodud alkoholiaktsiisi laekumine graafiliselt joonisel 3. Selgub, et 2006. aastal on alkoholiaktsiisi laekumine alates juulikuust teinud märgatava tõusu, mis ületab kolme eelneva aasta sama perioodi laekumised. Kuna 01.07.2006 hakkas kehtima kange alkoholi maksumärgistamise nõue ning aktsiisimäära tõusu sel ajaperioodil ei toimunud, jõudis autor järeldusele, et kangele alkoholile maksumärgistamise rakendamisega on alkoholiaktsiisi laekumine tõusnud.

Joonis 3. Alkoholiaktsiisi laekumine aastatel 2003-2006 kuude lõikes

Allikas: Rahandusministeerium⁷⁴

⁷² MTA. Statistika. Makstud makse. <http://www.emta.ee/?id=928>, 11.04.2007

⁷³ Rahandusministeerium. Riigieelarve 1995-2007, <http://www.fin.ee/?id=366>, 11.04.2007

⁷⁴ Rahandusministeerium. 2007. aasta riigieelarve tulud/kulud seisuga 01.03.2007, <http://www.fin.ee/?id=16117>, 12.04.2007

Vastavalt ATKAS § 46¹ lg 1 makstakse alkoholi maksumärgilt aktsiisi summa ulatuses, mis vastab muult alkoholilt, mille etanoolisisaldus on 40 mahuprotsenti ja mille müügipakendi maht on üks liiter, arvutatud aktsiisisummale. Sama § lg 2 kohaselt makstakse alkoholilt, mille müügipakendile on kinnitatud aktsiisiga maksustatud maksumärgid, aktsiisi summas, mis saadakse alkoholilt arvutatud aktsiisisummast maksumärgilt arvutatud aktsiisisumma lahutamisel⁷⁵. Vastavalt MTA andmetele laekus 2006. aastal kõigilt maksumärkide liikidelt aktsiisi 382 000 tuhat krooni ja 2007. aasta I kvartal 39 000 tuhat krooni.

Vastavalt ATKAS-es sätestatule on muu alkoholi aktsiisimäär 152 krooni ja alates 2008. aasta 1. jaanuarist 168 krooni, muu alkoholi etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris⁷⁶. Täpsema ülevaate alkoholi liikide aktsiisimääradest annab allolev tabel 2.

Tabel 2. Aktsiisimäärad aastatel 2007 – 2008, alkoholi liikide lõikes

Alkohol	Ühik	Aktsiisimäär 01.01.2007	Aktsiisimäär 01.01.2008	EL aktsiisi alammäär
Vein	100 liitrit	kuni 6 %: 341,00	kuni 6 %: 376,00	0
		üle 6 %: 1040,00	üle 6 %: 1040,00	
Kääritatud jook	100 liitrit	kuni 6 %: 341,00	kuni 6 %: 376,00	0
		üle 6 %: 1040,00	üle 6 %: 1040,00	
Õlu	etanooli 1 mahuprotsendi kohta 100 liitris	58,00	64,00	29,30
		29,00 *	32,00*	
Vahetoode	100 liitrit	1680,00	1852,00	704,00
Muu alkohol	100 liitri absoluutalkoholi kohta	15200,00	16800,00	8607,00

*Tootmismahu kuni 300 000 liitri korral aastas

Koostas : Rahandusministeerium⁷⁷

MTA Tulude osakonna osakonnajuhataja Ruth Paade andemete kohaselt deklareeriti 2005. aastal 7,7 miljonit liitrit kanget alkoholi. 2006. aastal üle 9,4 miljoni liitri kanget alkoholi. Vahe on 1,7 miljonit liitrit kanget alkoholi.

⁷⁵ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222

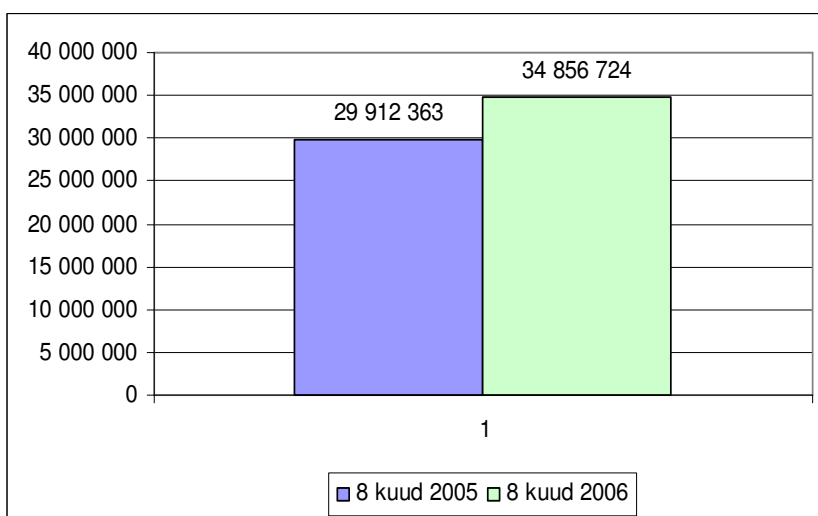
⁷⁶ ATKAS. 04.12.2002 - RT I 2003,2,17, RT I 2006,29,222, § 46 lg 6

⁷⁷ Rahandusministeerium. 2007. Alkoholiaktsiis, <http://www.fin.ee/?id=2022>, 11.04.2007

Võttes saadud vahe 1,7 miljonit liitrit alkoholi ning 2006. aastal ja hetkel kehtiva aktsiisimäära, mis on 152 krooni ühe liitri absoluutalkoholi kohta saame, et võrreldes 2005. aastaga laekus aktsiisimaksu kangelt alkoholilt rohkem 25,84 miljonit krooni.

Vaadates allolevat graafilist joonist 4 selgub, et 2005. aastal oli 8 kuu laekumine 29,9 miljardit krooni, nagu tabelilt näha, on 2006. aasta laekumine olnud 34,85 miljardit krooni. Seda on arvutuslikult 16,5% rohkem eelmise aastaga võrreldes (vahe on 4,9 miljardit krooni). MTA tulude osakonna osakonnajuhataja Ruth Paade andemete alusel kasvas 2005. ja 2006. aasta viimast kvartalit võrreldes aktsiiside laekumiste vahe koguni 27%.

Joonis 4 Riigieelarvesse maksude kogulaekumine 2005 ja 2006 aasta 8 kuu lõikes

Allikas: MTA⁷⁸

Kui arvestada, et 2005 ja 2006 aasta laekumiste vahe on 4,9 miljardit krooni, mis teeb 16,5% ning aasta lõpus tõusis protsent 27%, siis arvutuslikult saame, et 2005 ja 2006 aasta laekumiste vaheks kujunes umbes 8 miljardit krooni.

Järgnevalt uurib töö autor kas riigieelarvesse loodetav lisalaekumine 12. kuuga võib olla 50-80 miljonit krooni⁷⁹.

⁷⁸ MTA. Reepalu, M. 2006. 8 kuu laekumine 2006, <http://www.emta.ee/?id=1443>, 12.04.2007

⁷⁹ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

Võttes aluseks tabelis 1 toodud andmed selgub, et aktsiise laekus 2005. aastal kokku 6,54 miljardit krooni; 2006. aastal oli prognoositud summa 6,96 miljardit krooni ning laekumine 7,03 miljardit krooni, millega ületati prognoositud riigieelarve laekumine 101%.

Töö autor jõudis eelnevalt käesolevas uurimuses järeldusele, et alkoholiaktsiisi laekumine tõusis ja oli otseselt seotud kange alkoholi maksumärgistamise rakendamisega. Alkoholiaktsiisi laekus 2005. aastal 1,93 miljardit krooni, mida oli vähem prognoositust ja moodustas riigieelarve laekumisest vaid 98%. 2006. aastal laekus alkoholiaktsiisi 2,08 miljardit krooni, prognoositi 2,02 miljardit krooni, seega ületati prognoositavat laekumist 3% võrra.

Antud töös joonises 3 toodud andmete kohaselt laekus 2005. aasta juulikuust aasta lõpuni alkoholiaktsiisi 1,03 miljardit krooni ja 2006. aasta juulikuust aasta lõpuni 1,15 miljardit krooni. 2005. ja 2006. aasta laekumiste vahe on 122,3 miljonit krooni. Kui antud summast maha arvata riigi kulutused kange alkoholi maksumärgistamisele, mis olid hinnanguliselt koos trükikuludega 8 miljonit krooni saame, et 6 kuuga on laekunud alkoholiaktsiisi 114,3 miljonit krooni rohkem 2005. aastaga võrreldes, mis ületab oluliselt prognoositud summa 50-80 miljoni krooni lisalaekumise riigieelarvesse.

Kui arvestada, et 6. kuuga on laekunud riigieelarvesse 122,3 miljonit krooni rohkem kui 2005. aastal ning oletades, et olulisi muutuseid laekumises ei toimu, siis saame ühe kuu laekumiseks 20,3 miljonit krooni ja 12. kuu laekumiseks kujuneb arvutuslikult 243,6 miljonit krooni, ilma kulusid arvestamata.

Autori arvates on eelnevaga tõendatud, et alkoholi maksumärgistamine suurendas riigieelarve tulusid üle prognoositava summa 50-80 miljoni krooni juba 6. kuuga alates kange alkoholi maksumärgistamisest.

Uurimuse tulemusel on selgunud, et riigi poolt tõstatatud probleemid selles osas, et kange alkoholi maksumärgistamisel tehtavad kulutused ületavad saadud tulud, ei leidnud kinnitust. Töö autori arvates leidis uurimuses kinnitust arvamuse, et kange alkoholi maksumärgistamisel on suurimad kulutused tehtud seoses maksumärkide trükkimisega.

2.3 Ettevõtjate probleemid seoses kange alkoholi maksumärgistamisega

Ettevõtjate poolt esitati ja Vabariigi Valitsuse eelnõus leidsid kajastamist probleeme, mida ettevõtjad arvasid tekkivat seoses kange alkoholi maksumärgistamisega⁸⁰. Sama probleemi käsitleb oma lõputöös ka G. Saarva⁸¹.

Ettevõtjad leidsid ATKAS muudatuse eelnõu arutelul, et nende jaoks on maksumärgistamise puhul tegemist lisakohustusega. Leiti, et meetme ebaotstarbekuse tagajärjel võivad väiketootjad ja importija loobuda kange alkoholi turustamisest, kuna väiketootjale on maksumärgistamine kulukam, sest neil ei ole maksumärkide paigaldamise seadmeid. Ühe probleemina märgiti ära asjaolu, et kange alkoholi maksumärgistamist võidakse lugeda ühe alkoholi liigi tootja diskrimineerimiseks teiste suhtes⁸².

Peamiseks kuluks peeti alkoholi tootjate ja importijate poolt maksumärgistamise kulusid seoses seadmete soetamisega korkide maksumärgistamiseks (hinnanguliselt ühe seadme hind 40 000 - 100 000 krooni) ja lisatööjõu kuluks (hinnanguliselt 16-17 000 krooni 12 000 pudeli kohta). Olukorra lahendamiseks pakuti ühe võimalusena lisatööjõu palkamist⁸³. Tuginedes oma teadmistele kinnitab autor, et enamik ettevõtjaid, kaasa arvatud suurtootjad, kasutasidki ja kasutavad siiamaani peamiselt lisatööjõu abi maksumärkide kleepimisel, kui ei ole tegemist standartse maksumärgi asukohaga. Seega enamik ettevõtjaid otsustas säästa rahalist ressursi ja eelisolukorda suurettevõtetel seadmete osas ei tekkinud. Ettevõtjate lisakulutusi seoses kange alkoholi maksumärgistamisega autor ei uurinud, sest sellise uuringu läbiviimine eeldab suuremahulist analüüsi, mida käesoleva töö mahtu arvestades, ei ole võimalik teostada.

Alljärgnevalt uurib töö autor, kas kange alkoholi maksustamine põhjustas kange alkoholi tootjate diskrimineerimist ja väiketootjate lahkumist alkoholiturult. Selleks analüüsib töö autor Viina Liidu kogutud andmeid tabelis 3. Andmed esitas Viina Liidu nõukogu esimees Aleksander Skoblov, 12.02.2007 seisuga.

⁸⁰ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁸¹ Saarva, G. 2006. Maksumärkide rakendamine maksunduses. Tallinn: SKA, 40-41

⁸² Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁸³ sama

Viina Liit on mittetulundusühistu ja tegutseb alates 05.04.1999. Viina Liitu on koondunud enamik ettevõtjaid, kes tegelevad kange alkoholi tootmisega⁸⁴.

Allolevast tabelist 3 selgub, et kokku on ettevõtteid Viina Liidus 11. Neist 4 ettevõtet lõpetasid oma tegevuse alates 2006. aasta juulikuus, mil rakendus kange alkoholi maksumärgistamise nõue. Samas on näha, et juba oktoobrikuus on kaks alkoholitootjat turule naasnud. Alates juulikuust on tegevatel ettevõtetel olnud selget müügi tõus, kusjuures 2006. aasta oktoobrikuus on saavutatud kõrgpunkt.

Tabel 3. Kange alkoholi müük Eestis 2006 aastal, kange alkoholi tootjate ja kuude lõikes

2006	1	6	7	8	9	10	11	12	KOKKU
Almo MS	1360	2600	0	2860	3380	6150	2970	1700	31820
Liiwi Heliis	3453	3090	2478	4431	2775	3801	6088	4105	44196
Liviko	55480	84270	73300	80530	80790	91930	73510	91580	932660
Altia	8087	19418	16146	17634	13823	18313	17975	19921	190057
Offex	736	2799	1721	1793	1696	8791	6655	6649	40872
Onistar	4228	12737	13461	16731	16443	24564	23246	26945	172945
Remedia	3967	4721	4374	4416	5576	4949	5152	7030	57403
Kravond	672	760	429	596	702	1766	1418	1461	9260
Taliinna Karastus	56	27	0	0	0	8	26	36	351
Võhu vein	21	102	0	0	0	0	0	0	200
Nurga	1489	1043	0	0	0	0	0	0	9676
KOKKU	79549	131567	111909	128991	125186	160272	137040	159427	1489439

Allikas: Viina Liit⁸⁵

Veelgi parema võrdlusmomendi saab, kui võrrelda Viina Liidu andmeid kange alkoholi müügi kohta Eestis aastatel 2002. kuni 2007. jaanuar, kus on arvatud ka A. Skoblovi poolt iga ettevõtte müügikasv ja turuosa. Koondandmed on lisatud antud töö juurde lisa 2. Viina Liidu andmetel suurenes liidu liikmetel kange alkoholi läbimüük 2006. aastal võrreldes eelmise aastaga umbes 50% ja osadel ettevõtetel isegi rohkem.

Töö autori arvates ei ole, eelnevat arvesse võttes, kinnitust leidnud, et kange alkoholi tootjaid on kange alkoholi maksumärgistamise kohustusega diskrimineeritud ega ka see väide, et kange alkoholi väiketootjad lahkuvad turult.

⁸⁴ Viina Liit, <http://www.telemedia.ee/telemedia.php?kw=VIINA%20LIIT&nabnr=279833&mabnr=279833&tab=firma&code=02798330279833&lang=et&nabnr=&mabnr=279833&show=>, 14.04.2007

⁸⁵ MTA. Viina Liidu müügiandmed 2006, [Siseinfo meililt] 12.02.2007

2.4 Probleem: salaturu maht ei vähene

Nii ettevõtjad kui riigiametnikud leidsid 2006. aasta alguses, et kange alkoholi maksumärgi rakendamisel võib tekkida olukord, kus maksumärgistamine toob kaasa märkimisväärseid lisakulutusi, kuid salaturu maht ei vähene oluliselt⁸⁶.

Tuginedes Eesti Konjunktuuriinstituudi andmetele, mis põhinevad kauplustes vaatluste tulemustel nii Tallinnas kui väljaspool seda, moodustas illegaalne alkohol alkoholiturust 2003. aastal 25-30%⁸⁷ ja 2004. aastal 20-25%⁸⁸, mis aastal 2005. on jäänud samale tasemele 20-25%⁸⁹.

MTA Analüüsi- ja infovahetuse talitusejuhataja Raili Truup koos K. Kursessoniga on teinud 2006. aastal kalkulatsiooni maksumärgi edukuse üle salaalkoholi vähenemisel. MTA ekspert hindas maksumärgi reguleerimisalaks 2006. aastal umbes 35% alkoholiturust⁹⁰. Töö autor peab eelpool pakutavat hinnangut salaalkoholituru osakaalu osas 2006. aastal reaalseks.

Illegaalse alkoholituru osakaalu osas intervjueris töö autor MTA peaspetsialisti Enn-Toivo Annukit. Küsimusele, kas tema hinnangutel on salaalkoholituru osakaal vähenenud peale kange alkoholi maksumärgistamise rakendumist, vastas intervjueritav, et hindab illegaalse alkoholituru osakaalu 2007. aasta alguse seisuga 24%-liseks⁹¹.

Eesti Konjunktuuriinstituudi 2007. aasta uuringutes illegaalse alkoholi tarbimise kohta selgus, et ekspertide poolt hinnatakse salaalkoholi osakaalu 18%-liseks⁹².

⁸⁶ Rahandusministeerium. 2005. ATKAS muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 1-1.10/8077, http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007

⁸⁷ Josing, M., Ahermaa, E. 2004. Eesti alkoholiturg 2003. Tallinn: Eesti Konjunktuuriinstituut, 18

⁸⁸ Ernits, L., Josing, M., Ahermaa, E. 2005. Eesti alkoholiturg 2004. aastal. Tallinn: Eesti Konjunktuuriinstituut, 18

⁸⁹ Josing, M., Ahermaa, E. 2007. Illegaalse alkoholi ja sigarettide tarbimine ning kaubandus. <http://www.ki.ee/uudised/index.html>, 12.04.2007

⁹⁰ Kureson, K. 2006. Alkoholi maksumärgi kasutuselevõtu mõju alkoholiaktsiisi laekumisele. Tallinn: SKA, 35

⁹¹ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

⁹² Josing, M., Ahermaa, E. 2007. Illegaalse alkoholi ja sigarettide tarbimine ning kaubandus, <http://www.ki.ee/uudised/index.html>, 12.04.2007

Kui aluseks võtta K. Kuressoni uurimuses antud 2006. aasta hinnangulist salaalkoholi turu osakaalu, mis oli 35% alkoholiturust, siis MTA peaspetsialisti hinnangul saame, et illegaalse alkoholi osakaal alkoholiturul on vähenenud 24%-ni ja Eesti Konjunktuuriinstituudi andmetel koguni 18%-ni. Seega on salaalkoholi osakaal vähenenud hinnanguliselt 11-17% punkti, mis on väga hea tulemus, kui võrrelda eelnevaid aastaid.

Autori arvates on leidnud tõendamist, et kange alkoholi maksumärgi rakendamine on oluliselt vähendanud illegaalse alkoholi osakaalu alkoholiturul.

Täiendavalt uuris töö autor, milliseid muudatusi on salaalkoholi turul toimunud peale kange alkoholi maksumärgistamist. 2006. aastal tõi G. Saarva oma lõputöös välja, et illegaalne alkoholiturg jaguneb kolmeks: Eestisse sissetoodav salakaup (illegaalne piiriületus); kohalik elanikkond, kes ise valmistab ja müüb illegaalset alkoholi (puskaritootjad) ja legaalselt reisijatena üle piiri toimetatud, kuid siin illegaalselt müüdiv alkohol⁹³.

Eesti Konjunktuuriinstituudi 2006. aasta uuringutes, kus on kajastatud ekspertide hinnangulised tulemused illegaalse alkoholi kohta, on leitud, et keskmiselt Eestis müüdivast illegaalsest alkoholist saabub illegaalselt üle piiri tooduna umbes 40%, kohapeal illegaalselt toodetud ja müüdiv alkohol moodustab 39% ja reisijate/eraisikute poolt üle piiri toimetatud alkohol, mis müüakse Eestis illegaalselt on umbes 21%⁹⁴. Töö autor küsis intervjuu käigus MTA peaspetsialisti Enn-Toivo Annuki käest, kas peale kangele alkoholile maksumärgi kehtestamise nõuet on toimunud tema arvates illegaalsel alkoholiturul muutuseid. MTA peaspetsialist vastas, et muutused on olnud märgatavad. Ta selgitas, et poe tagaruumides on hakatud villima illegaalset alkoholi, mis ennem pandi lihtsalt suvalise korgiga, suvalisse pudelisse. Samuti on hakatud tootma erinevaid alkohoolseid jooke teiste toodete nime all nagu suuloputusvedelikud ja vannivedelikud. Nimetatud tooted on osutunud peale laboratoorseid analüüse täiesti joodavaks alkohoolseks tooteks etanoolisisaldusega 40% ja rohkemgi⁹⁵.

⁹³ Saarva, G. 2006. Maksumärkide rakendamine maksunduses. Tallinn: SKA, 34

⁹⁴ Josing, M., Ahermaa, E. 2007. Illegaalne alkohol ja sigarettide tarbimine ning kaubandus, <http://www.ki.ee/uudised/index.html>, 12.04.2007

⁹⁵ Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis, Tallinn, 22.03.2007

Eeltoodut arvesse võttes leiab töö autor, et illegaalset alkoholi kaubandust ja tarbimist tuleb vähendada veelgi. Autori arvates tuleb tõhustada kontrolli ning hakata rohkem tähelepanu pöörama piirituse kui toormaterjali väliskaubanduse ja tootmise üle. Samuti tuleb rikkumiste eest määratavaid karistusi karmistada ning hakata ära võtma rikkujatele ettevõtetele omistatud eriõiguseid (eriload, maksusoodustused, väikesed tagatised jne).

2.5 Uurimustöö tulemused

Analüüsidest nii 2006. aasta lõputöodes ja intervjuus kui ka ATKAS-e muutmise eelnõu seletuskirjas toodud seisukohti ning võrreldes neid olemasolevate statistiliste andmetega selgus, et mitte kõik välja toodud probleemid ja eeldatavad riskid ei leidnud kinnitust.

Kinnitust ei ole leidnud ennustatav maksumärkide võltsimise püüe. Loomulikult tuleb arvestada seda, et kange alkoholi maksumärgistamise nõude kehtivuse algusest ei ole möödas veel aastatki, kuid töö autor leiab, et ka 9. kuu pikkune aeg, mis hõlmab töö koostamise perioodi, on esialgsete tulemuste väljatoomiseks piisav. Uurimuse käigus selgus, et kuigi kange alkoholi maksumärke ei ole võltsitud on tõsiseks probleemiks maksumärkide korduvkasutamine. Autor sai teada, et MTA on kasutusele võtnud mitmeid meetmeid, et sellist tegevust takistada. On tellitud parema kvaliteediga liim hologrammkleebistele, on kasutusele võetud sälgustamine (neli sätku igasse külge) ning välja on antud juhend, kuidas maksumärke hoida ja kleepida pudeli korgile. Autor leiab, et MTA on korduvkasutamiseks piisavalt meetmeid rakendanud, kusjuures kindlasti aitab kaasa kontrollijate ringi kasv aktiivsete tarbijate abil.

Uurimuse tulemusel selgus, et kange alkoholi tootjatel on kange alkoholi müük Eestis kasvanud üle 50%, paljudel aga rohkemgi. Edukus on olnud nii kõrge, et väiksemad tootjad, kes 2006. aasta juulikuus lahkusid alkoholiturult, on juba 2006. aasta lõpus tagasi tegevusse asunud.

Analüüsi ja statistiliste andmete alusel selgus uurimuses, et riigikulud maksumärgistamisele olid 12,9 miljonit krooni, neist kange alkoholi maksumärgistamisele kulutati 4,7 miljonit krooni, mis teeb 36,4% kogutrukikuludest. Maksumärgistamisele

kulutati 8 miljonit krooni ja tõendamist leidis asjaolu, et maksumärgi trükikulud moodustavad üle poole kulutustest ja on üheks suuremaks kuluartikliks kange alkoholi maksumärgistamisel. Riigile trükikulutuste vähenemist on näha ette seoses maksumärgi tähise trüki muutumisega lasertrükist musta värviga trükiseks.

Üks riigi eesmärkidest kange alkoholi maksumärgistamise rakendamisel oli salaturu osakaalu vähendamine. Uurimuse tulemusi aluseks võttes võib väita, et salaalkoholi osakaal on vähenenud eriala ekspertide hinnangul 2006. aasta 35%-lt 24%-18%-liseks. Illegaalse alkoholituru vähenemine on 11% -17% punkti kogu alkoholiturust. Autori arvates on see väga hea tulemus, sest nii ettevõtjad kui ka ametnikud kahtlesid kõige enam just selles, et vaatamata kõigile püüetele ei suudeta saavutada salaalkoholituru osakaalu vähenemist.

Uurimuse tulemusel selgus, et aktsiise laekus 2005. aastal 6,52 miljardit krooni, kuigi prognoositi 6,54 miljardit krooni, mis näitab alalaekumist. 2006. aastal laekus aktsiise 7,03 miljardit krooni ja täideti prognoositud laekumine riigieelarves 101%-ga. Heade laekumistulemuste tõttu on riigieelarves planeeritud 2007. aasta laekumine juba 7,3 miljardit krooni. Alkoholiaktsiisi osas täideti 2006. riigieelarve prognoos koguni 103% (prognoositav summa 2,02 miljardit krooni, laekus 2,09 miljardit krooni). Autori arvates on sellega tõendatud, et 2006. aasta riigieelarves alkoholiaktsiisi laekumine oli üle ootuste hea. Alkoholiaktsiisi laekumise tõus algas juulikuust, mis näitab ilmselgelt, et kange alkoholi maksumärgistamise rakendamisega tagati 2006. aasta riigieelarve täitmine.

Töö autor uuris kas alkoholi maksumärgistamine suurendab riigieelarve tulusid ja kas lisalaekumine võib ulatuda prognoositava 50-80 miljoni piiridesse 12. kuuga. Töö autori poolt kogutud statistiliste andmete analüüsist selgus, et 2006. juulist kuni aasta lõpuni laekus riigieelarvesse 122,3 miljonit krooni rohkem alkoholiaktsiisi kui 2005. aastal. 12. kuu laekumiseks kujuneks arvutuslikult 243,6 miljonit krooni, ilma kulusid arvestamata. Seega lisalaekumine ulatub üle prognoositud 50-80 miljoni ja seda juba 6. kuuga.

Autor leiab, et kange alkoholi maksumärgistamine oli alkoholiturul valitsevat olukorda korrastav ja paljusid probleeme lahendav meede. Autor jõudis järeldusele, et maksumärgistamise nõude kehtestamise eelsed lootused: riigieelarve täitmine ja salaalkoholi osakaalu vähendamine, said täidetud.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös uuriti ja analüüsiti aktsiisikaupade maksumärgistamise valdkonda. Aktsiisikaupad reguleerivateks õigusaktideks on peamiselt ATKAS, alkoholiseadus ja tubakaseadus. Uurimuse käigus selgus, et kange alkoholi maksumärgistamisega tahtis riik saavutada mitut eesmärki: riigieelarvesse aktsiisimaksude parema laekumise tagamise ja illegaalse alkoholituru osakaalu vähendamise. Nende eesmärkide saavutamiseks rakendatud meetmeid ja nende tulemuslikkust töös uuritigi.

Uurimuses käsitleti aktsiisikaupade maksumärgistamise korda ja nõudeid maksumärgistamisele. Uurimuses selgus, et tubakatooted ja alkohol maksumärgistatakse juhul, kui tekib aktsiisi maksmise kohustus Eestis. Alkohol ja tubakatooted, millele kohaldatakse aktsiisivabastust või ajutist aktsiisivabastust, ei kuulu maksumärgistamisele. Maksumärke saavad tellida ainult selleks õigust omavad isikud ja maksumärgistada saab vaid aktsiisilaos, registreeritud kaupleja tegevuskohas või eraldi taotlemisel tollilaos.

Probleemidest tõi töö autor esile kange alkoholi konfiskeerimise olulisuse ja asjaolu, et MTA-l puudub see õigus. Autori arvates on praegu kasutatav menetlusprotseduur, konfiskeerida kohtu või teiste pädevate ametkondade kaudu, liiga töömahukas ja aeganõudev. Autori poolt tehti ettepanek viia alkoholiseaduse vastavatesse sätetesse sisse vajalikud muudatused. Töös toodi välja probleem, et kange alkoholi maksumärgile trükitav tähis ei ole selgesti loetav. Autori arvates MTA otsus hakata kasutama musta trükivärvi, on igati õige, kuigi maksumärk kaotab nii osaliselt oma turvalisuse, võidetakse kontrollijate ringi laienemise osas.

Kange alkoholi maksumärgistamisega kaasnenud probleemide käsitlemisel kasutati uurimustöös empiirilist uurimismeetodit. Kajastades probleeme, mis kerkisid esile kange alkoholi maksumärgistamise rakendamise eelnõu arutelus, jõudis töö autor järeldustele, et mitte kõik välja toodud probleemid ja eeldatavad riskid ei leidnud kinnitust (näiteks maksumärgi võltsimine, riigi liiga suured kulud, väiketootjate lahkumine turult ja salaalkoholi osakaalu mittevähenedamine). Uurimusest selgus, et probleemiks on kujunenud kange alkoholi maksumärgi korduvkasutamine, mille tõkestamiseks on MTA poolt kasutusele võetud mitmeid meetmeid (parem liim, sälgustamine, vastava juhendi

väljatöötamine). Samuti ilmnes asjaolu, et salaalkoholi osakaal on vähenenud, kuid illegaalse alkoholi turg on muutunud (toodetakse joogikõlblikku alkoholi teiste nimetuste all, näiteks suuloputusvedelik, parfümeeria jne). Töö autor teeb probleemi lahendamiseks ettepaneku kontrolli tõhustamiseks tooraine (piiritus) ja tootmise üle ning kaaluda õigusrikkujatele kohaldatavate sanktsioonide (trahvisumma suurendamine ja tagatise tõstmine, soodustuste ära võtmine) karmistamist.

Lõputöö eesmärgiks oli läbi viia uurimus ja leida vastus küsimusele kas kange alkoholi maksumärk õigustas ennast. Kasutades statistilisi andmete analüüsi ja võrdlust ning täiendavat intervjuud erialaspetsialistiga, jõuab autor järeldusele, et kange alkoholi maksumärgistamine on ennast õigustanud. Uurides, kas riigieelarvesse kange alkoholi maksumärgistamise rakendamise laekub täiendavaid alkoholiaktsiisimakse 50-80 miljonit 12. kuuga, jõudis autor järeldusele, et laekuv summa on 6. kuu kalkulatsioonide kohaselt 122,3 miljonit krooni ja 12 kuu laekumiseks võib kujuneda arvutuslikult 243,6 miljonit krooni, ilma kulusid arvestamata.

Töö autor, tutvunud aktsiiskaupade maksumärgistamise valdkonnaga leiab, et huvipakkuvaid teemasid, mis võiksid edaspidi magistritööle aluseks olla, on mitmeid.

SUMMARY

The topic of this graduation thesis is “Revenue Stamping of Excise Goods and the Accompanying Problems”. The thesis is written in 2007 at the Financial College of the Public Service Academy. The thesis is submitted on 46 pages, including the main body of text on 42 pages and annexes on 4 pages. 32 reference sources were used in the work. The thesis is written in Estonian, with an English summary.

Keywords used in the graduation thesis include excise goods and procedure of revenue stamping, revenue stamp of tobacco, products and strong alcohol, receipt of excise duties and alcohol excise in the State Budget, problems associated with revenue stamping of excise goods and strong alcohol, and potential solutions.

The author was motivated to write on this topic by the fact that the requirement of revenue stamping was established for strong alcohol as of 01.07.2006 and this has led to several problems. This topic is connected with taxation and implementation of Estonian State Budget, affecting all taxpayers. This being a current and relevant social topic that is interesting to the author as a representative of the tax authority and taxpayer, the author finds it important and necessary to propose solutions to the problems associated with the implementation of revenue stamping.

The graduation thesis has several objectives. Firstly, it should provide an overview of the legislation regulating the field and an introduction to the revenue stamps of excise goods and procedures of revenue stamping. The second objective is to highlight the key problems and risks identified in connection with revenue stamping of strong alcohol, and to make proposals to improve the procedures of revenue stamping.

In her research, the author tries to answer the questions, whether the establishment of revenue stamping requirements for strong alcohol was justified and whether the State Budget income has increased by further 50-80 million kroons as a result of implementation of the revenue stamps.

The empirical research method was used to achieve the objectives of the thesis. It involved comparison and analysis of previous research and statistical data, as well as an interview with a recognised expert in the field.

The analysis of applicability of existing legislation and the procedure of revenue stamping enabled the author to draw the conclusion that amendments should be introduced in certain sections of the Alcohol Act that regulate the obligation of revenue stamping and confiscation competency. As a result of the research, the author reached the conclusion that the revenue stamp is secure, but the characteristics of the revenue stamp should be improved and further security features should be added to prevent repeated use. Based on the analysis included in the thesis, the author has taken the position that the establishment of revenue stamping requirement for strong alcohol was justified, because it enabled to achieve the expected objectives of revenue stamping, reduction of the relative importance of contraband alcohol, and increase in the income from excise duties.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Alkoholiseadus. 19.12.2001. - RT I 2002,3,7; 63,387, RT I 2007,13,69.
2. Alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi seadus. 04.12.2002. - RT I 2003,2,17; 48,345; 90,602; 88,591; 90,602, RT I 2006,29,222.
3. Annuk, E.-T. 2007. Aktsiisikaupade maksumärgistamine. Autori üleskirjutis. Tallinn, 22.03.2007.
4. Ernits, L., Josing, M., Ahermaa, E. 2005. Eesti alkoholiturg 2004. aastal. Tallinn: Eesti Konjunktuuriinstituut.
5. Hasartmänguseadus. 14.07.1995 - RT I 1995,58,1005, RT I 2005,32,236.
6. HM Revenue & Customs. IK Duty Stamps Scheme. http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?nfpb=true&pageLabel=pageExciseInfoGuides&propertyType=document&id=HMCE_PROD1_024493, 14.04.2007.
7. HM Revenue & Customs. Tacking Spirits Fraud. http://customs.hmrc.gov.uk/channelsPortalWebApp/channelsPortalWebApp.portal?nfpb=true&pageLabel=pageExciseShowContent&id=HMCE_PROD1_024545&propertyType=document, 15.04.2007.
8. Josing, M., Ahermaa, E. 2004. Eesti alkoholiturg 2003. Tallinn: Eesti Konjunktuuriinstituut.
9. Josing, M., Ahermaa, E. Eesti alkoholiturg 2005. aastal. <http://www.ki.ee/uudised/index.html>, 12.04.2007.
10. Josing, M., Ahermaa, E. 2007. Illegaalse alkoholi ja sigarettide tarbimine ning kaubandus. <http://www.ki.ee/uudised/index.html>, 12.04.2007.
11. Karistusseadustik. 06.06.2001. – RT I 2001,61,364, RT I 2002,86,504, RT I 2007,13,69.
12. Kriminaalmenetluse seadustik. 12.02.2003. – RT I 2003,27,166, RT I 2004,65,456, RT I 2006,45,332
13. Kuresson, K. 2006. Alkoholi maksumärgi kasutuselevõtu mõju alkoholiaktsiisi laekumisele. [Lõputöö] Tallinn: Sisekaitseakadeemia Finantskolledž.
14. Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Juura.
15. Maksu- ja Tolliamet. Juhul kui maksumärki ei ole võimalik kinnitada vahetult korgile. <http://www.emta.ee/?id=4097>, 15.04.2007.

16. Maksu- ja Tolliamet. KAMM. <http://www.emta.ee/?id=4095>, 10.04.2007.
17. Maksu- ja Tolliamet. Kange alkoholi maksumärgi andmeid saab kontrollida SMS-i teel. <http://www.emta.ee/?id=3866> 12.04.2007.
18. Maksu- ja Tolliamet. Kange alkoholi maksumärkide paigaldusjuhend. <http://www.emta.ee/?id=4139>, 11.04.2007.
19. Maksu- ja Tolliamet. Reepalu, M. 8 kuu laekumine 2006. <http://www.emta.ee/?id=1443>, 12.04.2007
20. Maksu- ja Tolliamet. Statistika. Makstud makse. <http://www.emta.ee/?id=928>, 11.04.2007
21. Maksu- ja Tolliamet. Viina Liidu müügiandmed 2006, [Siseinfo meililt] 12.02.2007
22. Pakendiaktsiisi seadus. 19.12.1996 – RT I 1997, 5/6, 31, RT I 2005,37,288.
23. Rahandusministeerium. Alkoholiaktsiis. <http://www.fin.ee/?id=2022>, 11.04.2007
24. Rahandusministeerium. Alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. http://eraõigus.just.ee/?act=1&subact=1&OTSIDOC_W=96487, 15.04.2007.
25. Rahandusministri määrus 25 Alkoholi ja tubakatoodete maksumärkide kujundus, tubakatoodete maksumärkide liigid, maksumärkide väljastamise, nendest loobumise ning tubakatoodete maksumärkide lähetamise kord, maksumärkide saatelehe vorm ja selle täitmise kord. 12.04.2006 - RTL 2006, 36, 632.
26. Rahandusministeerium. Riigieelarve 1995-2007, <http://www.fin.ee/?id=366>, 11.04.2007
27. Rahandusministeerium. 2007. aasta riigieelarve tulud/kulud seisuga 01.03.2007, <http://www.fin.ee/?id=16117>, 12.04.2007
28. Saarva, G. 2006. Maksumärkide rakendamine maksunduses. [Lõputöö] Tallinn: Sisekaitseakadeemia Finantskollidž.
29. Teeseadus. 17.02.1999. - RT I 1999,23,377, RT I 2007,15,76.
30. Tubakaseadus. 04.05.2005 - RT I 2005,29,210.
31. Viina Liit. <http://www.telemedia.ee/telemedia.php?kw=VIINA%20LIIT&nabnr=279833&mabnr=279833&tab=firma&code=02798330279833&lang=et&nabnr=&mabnr=279833&show=>, 14.04.2007.
32. Väärteomenetluse seadustik. 22.05.2002 – RT I 2002,50,313, RT I 2006,44,331, RT I 2007,13,69.

LISA 1 Intervjuu. Aktsiisikaupade maksumärgistamine

Käesolev intervjuu küsimuste ja vastuste vormis, on tehtud töö autori poolt 22.03.2007 aastal MTA Kontrolliosakonna peaspetsialist Enn-Toivo Annukiga.

1. Küsimus: praegu kehtivatele õigusaktidele tuginedes puudub MTA-l pädevus tarbimisse lubatud kange alkoholi konfiskeerimiseks kauplustest, ladudest jne. Kas ja mida on MTA poolt ette võetud kange alkoholi maksumärgistamise konfiskeerimise korra parendamiseks?

Vastus: MTA on probleemist teadlik. 2006 aastal tehti Vabariigi Valitsusele ettepanek teha alkoholiseaduses muudatus, andes konfiskeerimisõigus ka MTA-le. Tehti ka ettepanek lisada alkoholiseaduse § 53 lg 1 sättesse sõnastus “maksumärgiga maksumärgistamata.....”, et säte oleks otsekohaldatav maksumärgistamata alkoholi puhul.

2. Küsimus: kas MTA on teadlik probleemist, et kange alkoholi maksumärgi tähis heleda trükina on raskesti loetav, sest tavaliselt puudub ladudes ja kauplustes vajalik valgus?

Vastus: MTA sai 2006 eelmise aasta suvel sellest probleemist teadlikuks ja väljastas kontrolli teostavatele ametnikele spetsiaalsed valgustusega luubid. Kuna aga see probleemi ei lahenda klientide ja tarbijate jaoks otsustati võtta ühendust trükikoja esindajaga OÜ Holor, et leida koos lahendus probleemile. Turvalisuse nõuete tõttu võeti algselt kasutusele lasertrükk, mis on kallim, kuid et lahendada probleem loetavuse osas otsustati tähiseid hakata trükkima musta värviga. Turvalisuse nõuete osas on selliselt trükitud tähe- ja numbrikombinatsiooni kasutamine tagasimineks, aga MTA-l vähenevad trükikulud ja eksimuste rohkus valesi loetud tähistega seoses väheneb. Kindlaks on tehtud, et trükk ei kao piiritusega leotades, kuid atsetooni osas tuleb veel katsetada. Uue trükiga maksumärgid tulevad kasutusele alates 01.05.2007.

3. Küsimus: praegu omavad KAMM süsteemile ligipääsu MTA ametnikud ja kliendid ning tarbijad. Kas MTA-l on kavas laiendada KAMM süsteemi kasutajate ringi veelgi?

Vastus: MTA-l on lähiajal kavas anda vaatlemiseks õigused ametkondadele, kes otseselt on seotud ja tegelevad alkoholi legaalsuse kontrollimisega nagu Politseiamet ja Tarbijakaitseamet, kui esitatakse vastavasisuline taotlus.

4. Küsimus: kas 2006 - 2007 aasta kontrolltoimingute käigus on avastatud kange alkoholi maksumärkide võltsingute juhuseid või vastavaid seadmeid?

Vastus: praeguseks ei ole olnud ühtegi võltsimise juhtumit, küll aga on avastatud kange alkoholi maksumärke, mis on läinud korduvkasutusse ja paigutatud suvalisele alkoholile.

5. Küsimus: milliseid meetmeid on MTA kange alkoholi maksumärkide korduvkasutamise vältimiseks ette võtnud?

Vastus: MTA on ühendust võtnud trükikojaga juba 2006 aasta augustis kui avastati, et hologramm-kleebised ei kinnitu igale korgipinnale. Koostöös valmis otsus parema liimi kasutusele võtmiseks. Lisaks töötati MTA-s välja juhend kange alkoholi maksumärkide paigalduse kohta. Oktoobris pöördus MTA uuesti tootja poole palvega maksumärgid sälgustada, mis ei võimalda maksumärke enam korduvkasutada.

6. Küsimus: kas salaalkoholituru osakaal on vähenenud peale kange alkoholi maksumärgistamise rakendumist?

Vastus: hindan praegu illegaalse alkoholituru osakaalu 24%-liseks.

7. Küsimus: kas peale kangele alkoholile maksumärgi kehtestamise nõuet on toimunud illegaalsel alkoholiturul muutuseid?

Vastus: muutused alkoholiturul on olnud märgatavad. Poe taganurkades on hakatud villima illegaalset alkoholi. Samuti on alkoholiturule tekkinud erinevaid alkoholiseid jooke, mis on joogikõlblikud aga mida müüakse suuloputusvedelike nime all.

LISA 2 Viina Liidu koondtabel. Kange alkoholi müük Eestis 2002-2007 aastal

Märkus: Koondtabel esitatud paber kandjal (2 lehel)

